

# MEET YOUR MEAT

Je leert over de productie van vlees

Hoe wordt het geproduceerd?  
Is dit belangrijk en waarom dan?  
Wat heeft vee te maken met klimaatopwarming?  
Welke informatie is betrouwbaar?  
Hoe vorm je je mening?

Vergelijkingsopdracht: Vergelijk vier video's over vleesproductie met elkaar. Twee van Nederlandse schoolTV, en twee van PETA, een Amerikaanse dierenrechtenorganisatie.

**Video 1: De biologische veehouderij.** Koeienrusthuis bij boer Bert, veehouderij bij Henk Jan, Sierd en Joke.

**Video 2: Megastallen; veel en goedkoop.** Veehouder Claudia houdt 180 koeien voor kaasproductie.



Video 1  
De biologische veehouderij.



Video 2  
Megastallen, veel en goedkoop.



Feitje: koeien krijgen een wintervacht.  
Die wordt geschoren anders hebben ze het 's winters te warm in de stal.

## VRAGEN BIJ VIDEO 1 & 2

1 De koeien van Henk Jan Lopen normaal buiten zegt hij. Volgens de presentator zien de buitenkoeien er blij uit. De koeien van Claudia willen niet naar buiten zegt ze. Waarom?

2 Kunnen koeien nu buiten Leven of niet? Of moeten ze binnen staan?

3 Sierd zegt: "Wij geven geen medicijnen, want wij hebben gezorgd dat hun medicijnen in de wei staan." Wat bedoelt hij?

4 Henk Jan gaat met een schep onkruid wegsteeken. Hoe zorgen zijn burens dat er geen onkruid is?

Claudia vertelt dat de dieren binnen blijven zodat ze steeds dezelfde kwaliteit melk geven. Bij Claudia zie je machines voer mengen. Meestal krijgen Nederlandse koeien krachtvoer (= een mix van gras, mais, graan, soja, aardappel, en iets dat bierbostel heet), en ze krijgen medicijnen.

Claudia: "Consumenten willen gewoon dezelfde smaak."  
HenkJan: "De koeien krijgen krachtvoer om de productie op te drijven."  
Sierd: "In vers gras zit de meeste energie, vitamines en mineralen."

5 Krachtvoer, medicijnen, gras. Welke koe krijgt wat en waarom? Waarom medicijnen?

6 Wat vinden jullie? Wat is het beste? En waarom? En wat is belangrijk? Waarom? (bijvoorbeeld: gezondheid van mens, gezonde dieren, blije dieren, betaalbaar vlees, andere redenen.)burens dat er geen onkruid is?

7 Megastallen, veel en goedkoop: stallen met meer dan 400 koeien, 7500 varkens of 200.000 kippen. Waarom doen we dat? Volgens de film: "Het is de wens van de consument: die wil zo min mogelijk betalen." Klopt dat? Jij bent ook consument. Wil jij dat het zo gaat?

# MEGASTALLEN

Let op: mogelijk schokkende beelden

**Video 3. Meet your meat.** Over het leven van vee, vervoer en slacht. Verborgen camera beelden, let op - mogelijk schokkend. De bedoeling is om je serieus te nemen als leerling en je echte belangrijke informatie te geven. Het is echter zo heftig dat we alleen stilstaande beelden bekijken. De hele video kun je eventueel thuis met je ouders kijken en bespreken. Ga aan de slag met de vragen. Werk klassikaal of in groepjes, vertel ook je ouders over deze les.



## VISIEVORMING

Discussieer, vorm je een mening

Er is met een verborgen camera gefilmd. want je mag er niet filmen en niet zomaar op bezoek. Waarom zou dat zijn?

Wat valt je op aan deze beelden? Wat doet het je? Wil je het zien? Wil je dat het zo gebeurt?

True pricing en vlees. Goedkoop vlees wordt geproduceerd ten koste van ...?

96% van ondervraagde Amerikanen wil dat dieren worden beschermd. Maar in het SchoolTV filmpje werd gezegd: megastallen zorgen voor veel en goedkoop vlees. zoals de consument wil. Wat is waar? Wat wil die consument nou? Hoe zou dit kunnen? Wat vinden jullie?

**Video 4: Meat-eaters visit farmed animals for the first time.** Drie vleeseters gaan op bezoek bij een tehuis voor dieren uit de vleesindustrie.

## KORT SAMEN BESPREKEN:

- 1 Jasmin, de kip wordt geaaid. Kippen zijn zo liefdevol zegt Jay, de boer. ze winnen het op bepaalde manieren van... (welk huisdier?)
- 2 Waarom kan Body, het varken niet opstaan?
- 3 Wat zegt de boer over geld? (minuut 1:38)

4 Met welke plannen gaan de vlees-eters naar huis?

## GROEPSOPDRACHT

Gebruik de infographic over milieu, klimaat en gezondheid om verder te onderzoeken wat belangrijke redenen kunnen zijn om keuzes te maken in dit onderwerp. Teken in een eigen graphic de info die voor jouw groepje belangrijk is. Denk aan de gebieden PEOPLE, PLANET, PROFIT.

## LEEFWIJZE



## AANPASSINGEN



## GEZONDHEID



Video 3  
Meat your meat



Video 4  
Meat-eaters visit farmed animals for the first time

## VERVOER



## SLACHT



"THE FIRST TIME I HUGGED A COW, I APOLOGIZED. BECAUSE I DIDN'T KNOW." Jay, Gentle barn farmer



# INFOGRAPHIC

MILIEU, KLIMAAT & GEZONDHEID

KOEIEN KUNNEN ZO'N 20 JAAR WORDEN

Een koe wordt geslacht na **5 JR** (als de melkproductie daalt)



## KOEIEN

KRIJGEN KRACHTVOER & MEDICIJNEN ZE GEVEN 13.000 LITER MELK PER JAAR. DAT IS 2X ZOVEEL ALS 40 JAAR GELEDEN

# 1,4 MILJARD MENSEN LEVEN IN ARMOEDE



1/3

Van de aarde wordt gebruikt voor veeteelt

**756 MILJOEN TON GRAAN & MAIS** WORDT PER JAAR GEBRUIKT ALS VEEVOER

**100 MILJOEN TON** GRAAN & MAIS WORDT ALS **BIOBRANDSTOF** GEBRUIKT, TERWIJL MEER DAN **1 MILJARD MENSEN** VERHONGEREN

EEN VLEES DIEET KOST **30 TOT 40x** MEER WATER DAN EEN PLANTAARDIG DIEET

FOK EN SLACHT 98% VAN DE ONDERVRAAGDE MENSEN VINDT DAT DIEREN MOETEN WORDEN BESCHERMD

## OPBRENGST

UIT 1000 GRAM GRAAN: geschikt voor de mens: 1000 g in gram eetbaar dierenvlees:

KREKEL	472
KIP	220
VARKEN	110
KOE	40 = 4% v/d voeding

STEL JE VOOR: iemand gaat rijst eten. gooit eerst 960 gram weg en eet dan 40 gram rijst. Wat zou je daarvan zeggen?

## RESTOPBRENGST

LICHAAMSWARMTE METHAAN koeienscheten: 23x sterker aardopwarmingseffect dan CO2 STIKSTOFMONOXIDE 296x sterker aardopwarmingseffect dan CO2 MEST

Mestproductie van een gemiddelde veehouderij in de VS, per jaar:

VARKENS 3,2 MILJOEN KILO PLUIMVEE 3 MILJOEN KILO RUNDVEE 156 MILJOEN KILO



MCMEST PER PORTIE RUNDVLEES (180GR) ZO'N 50 KG MEST



DE CO2 VOETPRINT VAN EEN VLEESETER IS **7x** GROTER DAN DIE VAN EEN VEGETARIËR

HAPPY MEST BIJ JE BURGER

HOORT ER NOG BIJ. ASJEBLIEFT



DE BIJDRAGE VAN VEE-INDUSTRIE AAN HET BROEIKASEFFECT IS 40% GROTER DAN AL HET VERKEER TER WERELD BIJ ELKAAR

**225 MILJOEN TON SOJA** WORDT ER JAARLIJKS WERELDWIJD VERBOUWD DAARVAN WORDT ALS **98% VEEVOER** GEBRUIKT

**80% IS BIJVANGST** VISSEN en vee hebben dezelfde zenuwen. Lichaamsfuncties en fysieke reacties voor pijn als de mens

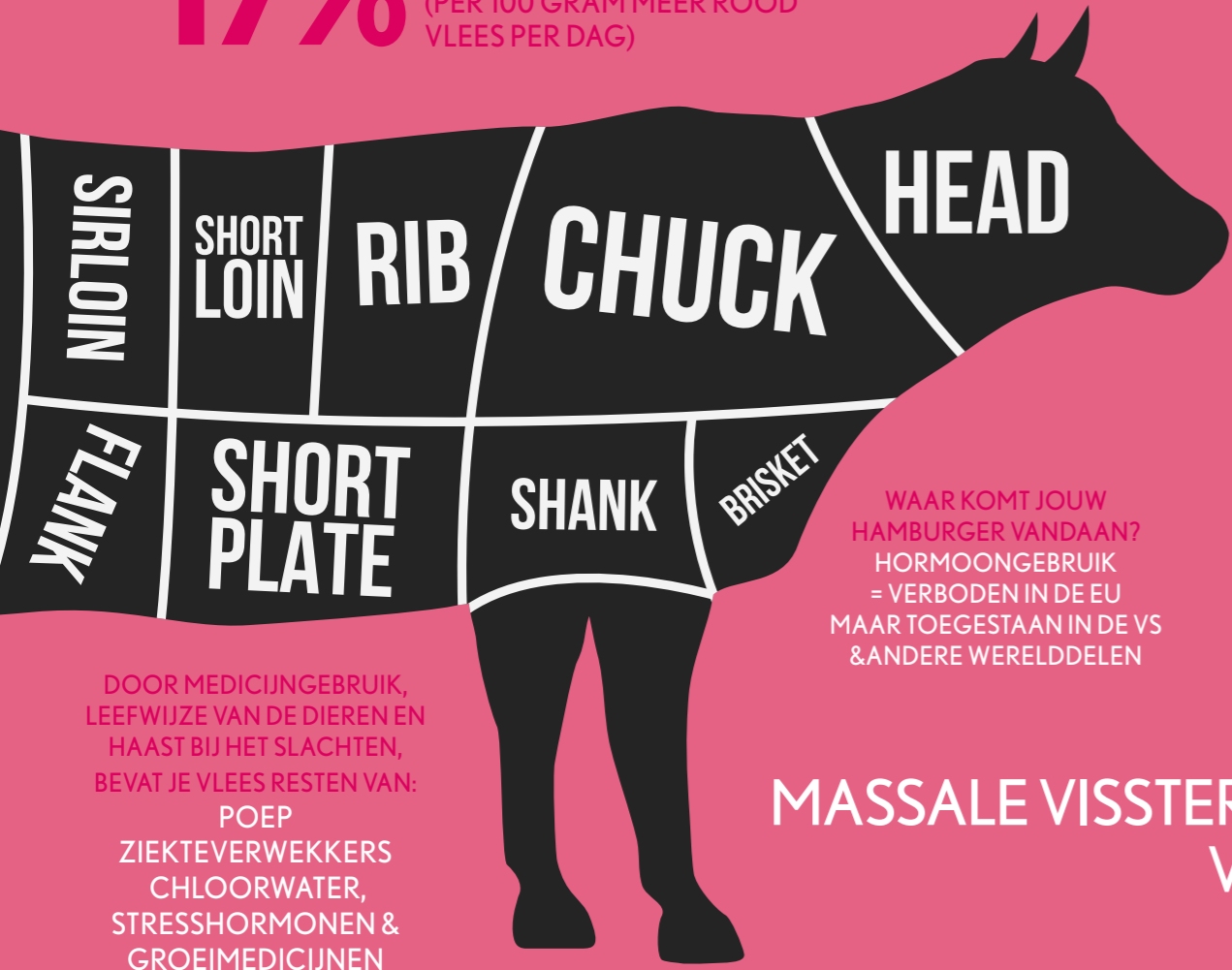
Per kilo opbrengst wordt **5 kilo** vis dood terug gegooid in zee

Broeikaseffect -> klimaatverandering -> zeespiegelstijging, misoogsten, economische schade **KLIMAATIMPACT KOST DE WERELD \$5.300 MILJARD PER JAAR** Honger, droogte -> oorlog -> vluchtelingen

# INFOGRAPHIC

MILIEU, KLIMAAT & GEZONDHEID

**17%** MEER KANS OP DARMKANKER DOOR ETEN VAN ROOD VLEES (PER 100 GRAM MEER ROOD VLEES PER DAG)



DOOR MEDICIJNGBRUIK, LEEFWIJZE VAN DE DIEREN EN HAAST BIJ HET SLACHTEN, BEVAT JE VLEES RESTEN VAN: POEP, ZIEKTEVERWEKKERS, CHLOORWATER, STRESSHORMONEN & GROEIMEDICIJNEN

WAAR KOMT JOUW HAMBURGER VANDAAN? HORMOONGBRUIK = VERBODEN IN DE EU MAAR TOEGESTAAN IN DE VS & ANDERE WERELDDLEN

**WERKEN**  
Mensen in slachterijen blijven er maar kort werken. Het werk wordt te erg gevonden. In de slachterijen werken veel illegalen, mensen die geen ander werk kunnen vinden.

**50%** VAN DE KINDEREN OP VEEHOUDERIJEN HEEFT ASTMA

Hoe kan een boer dieren afzonderlijk kennen als hij er 1000-en heeft die op jonge leeftijd naar de slacht gaan? Hoe zorg je voor een dier dat in een ijzeren kooi zit?

**ANTIBIOTICA**  
IS UITGEVONDEN IN 1928. WERD EEN 'WONDERMIDDEL' GENOEMD. VERBODEN OM ZONDER DOKTERSRECEPT AAN MENSEN TE GEVEN, WANT ALS JE HET TEVEEL GEBRUIKT, WORDEN DE BACTERIËN RESISTENT. DAN WERKT HET NIET MEER. EEN ANDER MEDICIJN HEBBEN WE DAN NIET.

↓  
**DIEREN IN DE EUROPESE VEE-INDUSTRIE KRIJGEN**  
30% PREVENTIEVE ANTIBIOTICA  
70% ANTIBIOTICA ALS GROEIMIDDEL

## KIPLEKKER?

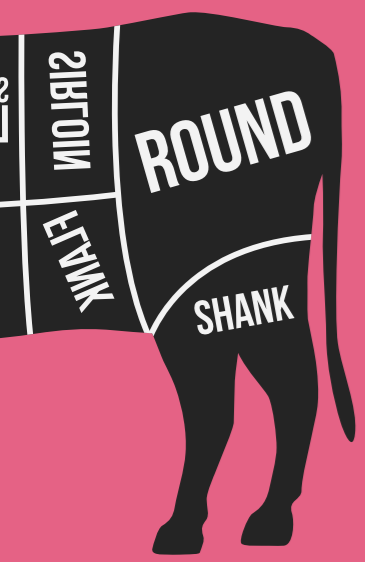
**1918** IN 1918 WOEDDE ER WERELDWIJD DODELIJKE GRIEP EPIDEMIE MET MEER MENSELIJKE DODEN DAN IN DE HELE WO I. 24 MILJOEN DODEN IN 24 WEKEN. IN TOTAAL ZELFS WEL

**100 MILJOEN DODEN** HERKOMST: VOGELGRIEP  
HOE MEER KIPPEN BIJ ELKAAR IN MEGASTALLEN, HOE GEVAARLIJKE



↓  
NIEUWE PANDEMIE IS 'ONONTKOOMBAAR'

MASSALE VISSTERFTE DOOR MEST IN RIVIEREN EN OCEANEN  
VERZURING VAN OCEANEN



ER IS GEEN RIOOLSYSTEEM VOOR DIEREN. DE POEP WORDT BEWAARD IN MESTMEREN VAN

**11.000 m<sup>2</sup>**

**160x** MEST IS VUILER DAN ONGEZUIVERD RIOOLWATER.

RAMP MET MEST OPSLAG: DRIJFMEST IN DE NEW RIVER

**75.000 m<sup>3</sup>**

VS 1995. GROTERE SCHADE DAN DE BERUCHTSTE OLIERAMP



**100** MEST BEVAT ZO'N SOORTEN MICROBEN & ZIEKTEVERWEKKERS VOOR MENSEN

MEST ZORGT VOOR: DALING VAN WAARDE VAN DE OMGEVING, GEZONDHEIDSKLACHTEN VAN MENSEN IN DE OMGEVING

# &STANK

# WAT KUN JE DOEN AAN CO<sub>2</sub> UITSTOOT VIA JE ETEN?

Je hebt geleerd dat de vleesindustrie grote impact heeft op broeikasgas uitstoot: 40% meer dan alle auto's, scooters, vliegtuigen en schepen bij elkaar. Je ontdekt in deze les mogelijkheden om deze broeikasgas-uitstoot aan te pakken.

Als je iets wil veranderen aan voedsel en CO<sub>2</sub> zijn er opties:

- ✓ Minder vlees (en vis) eten, of alleen biologisch\*
- ✓ Soms vlees (en vis) eten op speciale momenten (=flexitarisch)
- ✓ Alleen vis eten (=pescetarisch)
- ✓ Geen vlees (en vis) eten (=vegetarisch)
- ✓ Niets dierlijks eten; dus ook geen ei, zuivel- of dierlijke producten zoals leer & dons gebruiken (=veganistisch).
- ✓ Méér plantaardig eten: op zoek naar plantaardige recepten.

*Smulvoorbeelden: Patatje met, pannenkoeken, gebakken aardappels gedroogde mango, noten, bessen, chocolade, risotto met paddestoelen, groentekroket, tomatensoep, geroosterde meloen, wokgroente met kokos, bonen, salades, pasta primavera, nacho's, enzovoort.*

\* Als je kiest voor (duurder) biologisch vlees koop je vlees van bijvoorbeeld Bio-dynamische (of circulaire) veehouderij: Minder vee » zonder pesticiden, gif, medicijnen » herstel van natuurlijke systemen » Meer voeding van planten voor mensen » Het vee leeft óp gras en ván gras en resten van groenten voor mensen » Er is genoeg mest voor op het land » Hiervan groeit eten voor mensen & nieuw gras voor de dieren.

STEL JE VRAGEN AAN EEN MILIEUVRIENDELIJKE ZOEKMACHINE. BIJVOORBEELD ECOSIA!



MAAK groepjes van 2 of 3 leerlingen:  
A) recepten-groepjes en B) rolspel-groepjes

## GROEPSOPDRACHT

### A LEKKERE PLANT-AARDIGE RECEPTEN (3 groepjes of meer)

Zoek 10 minuten stil naar een recept met **alleen** maar ingrediënten van planten. (De uitdaging is dus: niks dierlijks!) Maak een leesbare mindmap van je recept en presenteer dit zo aantrekkelijk mogelijk aan de klas in 2-3 minuten per groepje. In de VS gebruiken ze zo'n 0,25% van de bestaande soorten ingrediënten. Ontdek wat er nog meer is!

### B ROLSPEL: THUIS CAMPAGNE VOEREN (meerdere groepjes)

Je bent ook familielid en dan is gezelligheid en samen eten belangrijk. Maar wat als er een vlees wil en de ander niet? Wat kun je doen om de broeikasuitstoot van de voedse-  
lindustrie te verminderen. Tegelijkertijd gezellig met de familie te eten? Maak in 10 minuten een lijstje van jullie ideeën en argumenten. Oefen de discussie tussen jou en een familielid in een rolspel. Presenteer dit aan de klas in 2-3 minuten per groepje.



# KWEEKVLEES?



VERDIEPING Maak groepjes van 2 of 3 leerlingen



Doe de opdrachten

## GROEPSOPDRACHTEN

### UITVINDEN

Kweekvlees eten  
Onderzoek: wat is kweekvlees? Hoe werkt dat? Voor welke andere bedrijven zijn er kansen als er meer voeding van planten moet komen?

### POLITIEK CAMPAGNE VOEREN

Onderzoek: Welke duurzame voedselplannen horen bij welke politieke partijen?  
Tip: Je kunt nogmaals de stemwijzer voor jongeren doen ([youngvoice.nl](http://youngvoice.nl)) en aan het eind bij de toelichting bekijken wat de partijen zeggen bij elk onderwerp.

### Uitleg:

**Vleestaks** = Belasting op vlees. De veroorzaker betaalt de werkelijke kosten van milieuvervuiling, true pricing dus.

**Brandstoftaks** = Belasting op brandstof. Het wordt dan duurder om voedsel (en andere spullen) per boot of vliegtuig in te voeren uit verre landen.

**Veestapel halveren** = de helft minder dieren fokken. Dat scheelt dan 50% mest en broeikasgas, enz. De boeren die willen stoppen krijgen geld als pensioen. Met een kleinere veestapel kan ook de prijs per kilo stijgen. De boer kan door de betere prijs béter zorgen voor minder dieren, en er net zo goed van leven.

**Gezonder vlees:** geen groeihormonen, geen antibiotica, geen gifstoffen in de dieren en planten dus ook niet in de mensen. Doordat er minder mest is stinken boerderijen niet en je kunt er gezond in de buurt wonen. Astma en andere ziektes door strontwasem in de lucht bij bio-industrie.

**Wereldwijd samenwerken** = afspraken maken over bijvoorbeeld eerlijke concurrentie, vervuilers laten betalen, regels voor de uitstoot van broeikasgas, bodemvervuiling, vissterfte, behoud van het

EH...

"WERELDWIJD SAMENWERKEN"

"GROEIHORMONEN VERBIEDEN, ANTIBIOTICA ALLEEN OP RECEPT ZOALS BIJ MENSEN"

WAT VIND JIJ?

HM.

"VLEESTAKS INVOEREN"

KLOPT DAT?

"HEEL NEDERLAND 1 DAG GEEN VLEES LATEN ETEN, DAN HALEN WE IN 1 KLAP AL ONZE MILIEUDOELEN!"

DUS..?

"VEESTAPEL HALVEREN"

MOEILYK WOORD

"WE KOPEN GROENE CERTIFICATEN UIT ZWEDEN EN VERGOEDEN DAARMEE SCHADE DOOR CO2 UITSTOOT."

WAT??

"KANTINES VERPLICHTEN OM GIFVRIJ ETEN TE SERVEREN."



# CIRCULAIRE ECONOMIE EN WAT GA JIJ DOEN?

Je leert welke kenmerken horen bij een winst economie en een circulaire economie.  
 Je kiest voedingsmogelijkheden die jij wilt uitproberen voor de circulaire economie.

**SORTEER**  
 wat hoort bij  
 elkaar?

Neem twee kleur stiften.  
 Voor elke lijst een.  
 Geel: Lijstje A Winst  
 economie (Doel: meer winst,  
 doorgroeiende economie.)  
 Groen: Lijstje B Circulaire  
 economie (Doel: bloeiende  
 economie & welvaart voor  
 mensen en natuur)

**VISIE**  
 wat wil jij  
 doen?

In de vorige Les 3.2 onder-  
 zochten we welke mogelijk-  
 heden er bestaan.  
 Bespreek nu in je groepje en  
 presenteer: Welke mogelijk-  
 heden wil jij uitproberen?  
 Zelf uitvinden, innoveren,  
 campagne voeren? Wat vind  
 je nodig en wat gaat jullie  
 lukken? Plan het in en doe  
 het echt!  
 (en je weet: 1% verbetering  
 die lukt is beter dan een  
 groot plan dat je niet  
 uitvoert.)

